FSOR

FINANSIELT SEKTORFORUM
FOR OPERATIONEL ROBUSTHED

15. april 2020

Årsberetning 2019

Finansielt Sektorforum for Operationel Robusthed, FSOR, har i 2019 fortsat arbejdet med at forbedre sektorens operationelle robusthed. I løbet af året er der igangsat en række nye tiltag, herunder en opdatering af FSOR's risikoanalyse for den samlede finansielle sektor, revidering af kriseberedskabet, øget fokus på inddragelse af sektorens leverandører og samarbejde på tværs af kritiske sektorer i Danmark. I tillæg hertil testes forsvarsværnet over for cyberangreb i landets vigtigste banker og de essentielle dele af den finansielle infrastruktur inden for rammen af TIBER-DK.

FSOR blev etableret i 2016 med det formål at øge den finansielle sektors robusthed over for operationelle hændelser. Arbejdet omfatter også cyberangreb, der kan true den finansielle stabilitet og realøkonomien.

Medlemmerne er den finansielle sektors centrale aktører. Det gælder de systemisk vigtige banker, datacentraler, som opbevarer og håndterer dele af sektorens data, og de virksomheder, som ejer den finansielle infrastruktur.

FSOR sætter i dag dagsordenen for det fælles arbejde med operationel robusthed i den danske finansielle sektor.

Nye tiltag som følge af covid-19

Covid-19 har i de første måneder af 2020 udfordret den finansielle sektor, Danmark og resten af verden. FSOR's medlemmer har siden krisens begyndelse haft fokus på at sikre bemanding til de samfundskritiske opgaver, som sektoren løser – også i tilfælde af at krisen forværres.

De finansielle institutioner har været hurtige til at implementere tiltag til at sikre kritiske forretningsfunktioner og mindske smitten blandt medarbejdere. Det gælder bl.a. implementering af split teams, virtuelle møder og hjemmearbejde.

Driften af sektorens kritiske funktioner har indtil videre været stabil, og der er i den nuværende situation ikke systemiske udfordringer i den finansielle sektor. Derfor er FSOR's kriseberedskab ikke blevet aktiveret i forbindelse med covid-19.

FSOR har fokus på at indsamle struktureret information om situationsbilledet på daglig basis på tværs af den finansielle sektor. Data bearbejdes og videreformidles bl.a. ved jævnlige virtuelle møder med medlemmerne.

FSOR er endvidere bindeled mellem den finansielle sektors operationelle beredskab og det nationale kriseberedskab, NOST. FSOR's indsamlede data fra den finansielle sektor indgår i det nationale situationsbillede.

Nye initiativer affødt af opdateret risikoanalyse

FSOR arbejder analytisk i forhold til operationelle risici. Det gøres på baggrund af en risikoanalyse på sektorniveau, der har til formål at afdække de operationelle risici, som potentielt kan true den finansielle stabilitet.

Risikoanalysen er central i FSOR's arbejde. Den giver et struktureret grundlag for målrettet at prioritere fremadrettede initiativer til at gøre sektoren mere robust. Den målrettede prioritering sikrer, at FSOR løbende arbejder på det, der er mest værdifuldt både for sektoren som helhed og for det danske samfund.

I regi af FSOR er der i 2019 udformet en ny risikoanalyse for den finansielle sektor som helhed. Risikoanalysen indeholder en omfatten-

de kortlægning af de mest kritiske forretningsaktiviteter, herunder af anvendte systemer og leverandører. I analysen inddrages information om historiske hændelser, sårbarheder og trusler. De identificerede operationelle risici vurderes i forhold til sandsynlighed og konsekvens – og for de mest kritiske risici igangsættes mitigerende tiltag.

FSOR's arbejde med risici vil fremover indgå i et årshjul, hvor risikoanalysen opdateres med fast frekvens.

Øget samarbejde med leverandører om cyberrobusthed

I forbindelse med tidligere risikoanalyser i FSOR-regi blev det identificeret, at leverandørleddet er vigtigt i forhold til sektorens operationelle robusthed, herunder cyberrobusthed. Det har ledt til dialog med de kritiske leverandører, og i februar og maj 2019 blev der afholdt workshops med deltagelse af FSOR-medlemmer og de kritiske leverandører.

FSOR anser det for vigtigt, at dialogen og samarbejdet med kritiske leverandører fortsættes. Leverandørerne vil i 2020 blive yderligere involveret i den finansielle sektors arbejde med at øge cyberrobusthed.

TIBER-DK giver fokus på cyberrobusthed hos øverste ledelsesniveau

Nationalbanken er myndighed for TIBER-DK-programmet (Threat Intelligence Based Ethical Red-teaming) og har i tæt samarbejde med den danske finansielle sektor udarbejdet det danske TIBER-DK-rammeværk baseret på det europæiske TIBER-EU.

Under TIBER-DK-programmet testes de største finansielle institutioner, infrastrukturvirksomheder og datacentraler. I forbindelse med testen søger et etisk hackerteam at få adgang til på forhånd specificerede funktioner og data, som er kritiske både for den deltager, som testes, og for samfundet.

TIBER-test har til formål at gøre sektoren bedre til at identificere og stoppe angreb. Testen tager udgangspunkt i de taktikker, teknikker og procedurer, som anses for de mest realistiske på baggrund af efterretningsbaseret trusselsinformation. Det vil øge cyberrobustheden og fremme den finansielle stabilitet.

TIBER-DK har i 2019 fulgt den fastlagte plan, og test af de deltagende institutioner blev påbegyndt. Nationalbanken understøtter disse test og faciliterer vidensdeling blandt deltagerne i TIBER-DK. Der er opnået en del læring og opsamlet erfaringer omkring selve TIBER-DK-processen fra de første test. Det har givet anledning til at opdatere TIBER-DK-rammeværket.

Rapporten om det generiske trusselslandskab, som TIBER-DK-testen baseres på, er for 2020 blevet udarbejdet af Nordic Financial CERT, NFCERT, med input fra TIBER-DK-deltagerne, Center for Cybersikkerhed, Security Alliance og Nationalbanken. NFCERT præsenterede rapporten og det aktuelle trusselsbillede for FSOR på et møde den 16. december 2019.

Det er endnu for tidligt at uddrage generelle resultater fra testene. Dog har TIBER-DK allerede skabt yderligere fokus på cyberrobusthed i sektoren. Der er flere deltagere, som gennemfører prætest af TIBER-DK eller projekter som forberedelse til den egentlige TIBER-test. Hos de deltagere, som har gennemført TIBER-DK-testen eller er godt i gang, har TIBER-rammen skabt fokus på højeste ledelsesniveau. Deltagerne lader også deres egne test inspirere af TIBER-rammen og bruger fx det nuværende trusselsbillede i egne red team-test.

Beredskabet er et godt fundament, hvis krisen rammer

FSOR har i forbindelse med oprettelsen i 2016 etableret et kriseberedskab på sektorniveau, som supplerer medlemmernes egne kriseplaner og det nationale kriseberedskab, NOST. Kriseberedskabet testes jævnligt for at sikre, at kriseplanen fungerer i praksis i tilfælde af en alvorlig hændelse i sektoren.

I dag er det ikke længere et spørgsmål om, hvorvidt cyberkriminelle har kapacitet til at trænge ind i centrale systemer. Det ved vi, at de kan. Derfor er det centralt at have udarbejdet en detaljeret plan til at sikre en koordineret indsats på tværs af den finansielle sektor i tilfælde af en krise.

I 2019 blev FSOR's kriseberedskabsplan opdateret med fokus på at gøre den mere operationel. Samtidig blev muligheden for virtuel krisestyring og delvis aktivering af FSOR's beredskab introduceret.

Som en del af udrulningen af den nye kriseberedskabsplan gennemførte Nationalbanken i 2019 bilaterale møder med alle FSOR-

deltagere. Formålet med møderne var bl.a. at sikre, at beredskabsplanen bliver behørigt forbundet til de lokale beredskabsplaner.

I løbet af 2019 blev det fælles kriseberedskab testet flere gange. I juni 2019 blev en test af en virtuel kommunikationsplatform gennemført. I september 2019 blev selve aktiveringen af beredskabet testet. Og i den seneste test i november 2019 deltog 22 organisationer og omkring 100 personer fra den finansielle sektor i en omfattende test af et ransomware-angreb.

Testen i november bekræftede, at kriseplanen er et velfungerende redskab til at strukturere og håndtere en krisesituation, og at den virtuelle kommunikationsplatform kan anvendes til at dele materiale og afholde møder.

De løbende test sikrer, at vi står på et bedre fundament. Vi kan ikke forudsige nøjagtigt, hvad der vil ske, hvis den finansielle sektor bliver ramt af en større operationel hændelse. Men jo mere vi har øvet og kender praktikken og afhængigheder i sektoren, jo bedre kan vi håndtere en krise, når den rammer os.

FSOR samarbejder med andre kritiske sektorer

I 2018 blev den nationale cyberstrategi lanceret. I strategien identificeres seks kritiske sektorer, herunder den finansielle sektor.

I forbindelse med udrulningen af strategien blev der for hver sektor etableret en decentral enhed for cyber- og informationssikkerhed, DCIS, og udarbejdet en delstrategi for sektorens cybersikkerhed.

Nationalbanken, som varetager formandskab og er sekretariat for FSOR, arbejder tæt sammen med DCIS-Finans, som varetages af Finanstilsynet, i bestræbelserne på at øge den operationelle robusthed i den finansielle sektor. Nationalbanken og Finanstilsynet deltager endvidere i samarbejdet på tværs af de kritiske sektorer i regi af Center for Cybersikkerhed, CFCS. En af opgaverne i den sammenhæng er bl.a. en kortlægning af gensidige afhængigheder mellem de kritiske sektorer.

Styrket deltagelse fra forsikrings- og pensionsbranchen

FSOR's medlemskreds blev i 2019 udvidet med to repræsentanter fra forsikrings- og pensionsbranchen: PensionDanmark og Codan. Sammen med brancheorganisationen Forsikring & Pension repræsenterer de hele forsikrings- og pensionsbranchen i FSOR.

Forsikrings- og pensionsbranchen er i 2019 endvidere inddraget i FSOR's kriseberedskab og har påbegyndt arbejdet med at udforme en risikoanalyse for branchen ud fra samme principper som risikoanalysen, der dækker den øvrige del af finanssektoren.

NFCERT kan som nyt medlem i FSOR bidrage med indsigt om trusler

Mindst én gang om året vurderes det, om alle relevante aktører er repræsenteret i FSOR. På FSOR-mødet i november blev det besluttet at invitere NFCERT med i FSOR-samarbejdet. NFCERT spiller en stor rolle i forhold til vidensdeling om hændelser, trusselsvurderinger og internationalt samarbejde. NFCERT har takket ja til invitationen.

Tak til FSOR-kredsen for et godt samarbejde.

Karsten Biltoft
Formand for FSOR, chef for Finansiel Stabilitet
15. april 2020